

Støttetjenester for datahåndteringsplaner på UiT

Startpakke / Ressursdokument:

Dokumentet er forfattet av følgende ansatte ved Universitetsbiblioteket (UiT): Aili Sarre, Helene N. Andreassen, Leif Longva, Noortje Haugstvedt og Philipp Conzett.

Opprettet: 09.01.2023

Sist oppdatert: 17.04.2023

1. Introduksjon

Stadig flere finansører, utgivere, forskningsinstitusjoner og andre aktører krever eller forventer at forskningsdata blir forvaltet i tråd med FAIR-prinsippene og andre beste-praksis-anbefalinger. Dette er et viktig ledd i å gjøre forskningen mer transparent, etterprøvbart og gjenbrukbart. For mer informasjon, se Forskningsdataportalen UiT: <https://uit.no/forskningsdata>.

UiT har de siste årene bygd opp støttetjenester for forskningsdatahåndtering gjennom hele livsløpet til forskningsprosjektet, fra planlegging, innsamling, prosessering og analyse til arkivering og deling av data. Fagnær støtte og samarbeid mellom enhetene er avgjørende for en videre skalering av tjenestene.

UiT stiller krav om at hvert forskningsprosjekt skal lage en plan for hvordan data skal samles inn, lagres, bearbejdes og arkiveres, jf. [Prinsipper og retningslinjer for forvaltning av forskningsdata ved UiT](#). Ph.d.-kandidater skal levere en godkjent DHP som del av prosjektbeskrivelsen som leveres i forbindelse med søknaden om opptak til ph.d.-programmet, jf. [Forskrift om gradene philosophiae doctor \(ph.d.\) og philosophiae doctor \(ph.d.\) i kunstnerisk utviklingsarbeid ved Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet \(UiT\)](#).

2. Om dette dokumentet

Dette dokumentet er ment å være en startpakke for UiT-ansatte som skal veilede på og/eller evaluere datahåndteringsplaner (DHP) på enhetene.

Dokumentet gir en bakgrunn for startpakken, en introduksjon til datahåndteringsplaner, informasjon om relevante opplæringsressurser, eksempler på DHP-maler, tips til hvordan evaluere DHP-er, lenker til relevante dokumenter hvor man kan lære mer, samt informasjon om hvor man kan få hjelp og veiledning på UiT.

3. Hva er en datahåndteringsplan, og hvordan skrive en?

En DHP er en plan for hvordan data skal håndteres i løpet av et forskningsprosjekt. For å være til nytte som verktøy bør datahåndteringsplanen inngå i prosjektplanleggingen fra start, oppdateres jevnlig og følge prosjektet til det er ferdig.

En kort introduksjon om DHP finner du på [Forskningsdataportalen - Datahåndteringsplaner](#).

Lær mer om hva en DHP er og hvorfor en DHP er nyttig i følgende video: [DocEnhance Data Stewardship Course: Interview with Prof. Michaela Aschan](#)

En datahåndteringsplan skal omfatte alle faser av [livsløpet til forskningsdata](#) og beskrive ansvarsområder, arbeidsprosesser, sikkerhetstiltak og datamateriale for hvert trinn. Lær mer om hva

en DHP skal inneholde i følgende video: [DocEnhance Data Stewardship course: How to write a data management plan \(DMP\)? The DMP is a project management tool.](#)

4. Maler

Når man skal skrive en DHP, kan det være nyttig å ta utgangspunkt i en mal som gir god oversikt over innholdet som skal med. Man kan benytte seg av elektroniske verktøy laget for formålet, eller benytte en mal fra et tekstredigeringsprogram. De fleste DHP-verktøy og maler inneholder stort sett de samme komponentene, men det kan være tilpasninger for fag, regioner eller institusjoner. For å lære mer om dette, se [kapittel 9.3 i Data Stewardship modul 1](#).

UiT stiller ingen krav til hvilken mal som skal benyttes. Forskerne står fritt til å velge den malen som passer for det enkelte prosjektet.

- For prosjekter som skal [meldes til Sikt \(NSD\)](#), anbefaler vi [NSD sin mal](#).
- For prosjekter finansiert av Horizon Europe, anbefaler vi [DMPonline](#).
- For alle andre prosjekter, anbefaler vi UiT sin mal ([norsk](#) | [engelsk](#)).

5. Undervisningsressurser

For å kunne skrive, veilede og evaluere en datahåndteringsplan bør man kunne noe om alle relevante stadier i livsløpet til forskningsdatahåndtering. Vi anbefaler følgende to åpne undervisningsressurser: Webinarer: [Forskningsdatahåndtering ved UiT](#)

Universitetsbiblioteket organiserer hvert semester en rekke korte webinarer som fokuserer på konkrete aspekter ved forskningsdatahåndtering:

- Håndtering av forskningsdata: En introduksjon
- Håndtering av sensitive forskningsdata
- Hvordan strukturere og dokumentere forskningsdata
- Datavask og ryddige regneark
- Lagring av forskningsdata
- Hvordan arkivere forskningsdata
- Hvordan arkivere forskningsdata i UiT Open Research Data
- Hvordan søke og sitere forskningsdata
- Eierskap og bruksrett til forskningsdata: policyer og avtaler
- Hvordan bruke en elektronisk lab notatbok
- Forskningsdata: Rettigheter og lisenser
- Hvordan skrive en datahåndteringsplan

For mer informasjon og påmelding, gå til UiTs forskningsdataportal: uit.no/forskningsdata

MOOC: Data Stewardship

Data Stewardship er en nettressurs utviklet ved Universitetsbiblioteket (UiT) i forbindelse med EU-prosjektet [DocEnhance](#), som fokuserer på transversale ferdigheter i forskerutdanningen. Modul 1 av kurset er en MOOC som går gjennom de viktigste aspektene ved forskningsdatahåndtering:

- Introduction
- About research data
- How to search and cite research data
- How to structure and document research data
- How to store research data
- Data cleaning, analysis, and visualization
- How to archive research data
- Rights, licenses, and contracts
- How to write a Data Management Plan (DMP)

Lenke til MOOC-en: <https://courses.docenhance.eu/>

For å få tilgang til materialet må man logge seg på ved å klikke på «Guest». Man kan ev logge seg på via «Login with PhdHub» → «MyAcademicID» → «Feide». I sistnevnte tilfelle vil man også få tilgang til quizer og en flervalgsspørsmålseksamen.

6. Evaluering

Retningslinjer for oppfølging av DHP-er ved UiT ble fastsatt av Universitetsdirektøren i mai 2019. Der heter det blant annet at «*Fakultetene/enhetene har ansvar for oppfølging og godkjenning av datahåndteringsplaner og innpasse dette i rutiner for sine forskningsprosjekter.*» Dokumentet med [retningslinjene er tilgjengelig her](#).

ScienceEurope har utviklet en guide til hjelp for de som skal evaluere DHP-er, se [Template for a Data Management Plan Evaluation Rubric](#).

Ved bruk av elektroniske DHP-verktøy kan brukeren eksportere en tekstfil som kan sendes til evaluering. På noen plattformer kan forskeren også legge til personer som trenger tilgang for å gi støtte, for eksempel forskningsadministrasjon ved UiT. I NSD sitt verktøy har også deres rådgivere adgang og kan bistå ved behov.

7. Dokumenter

Det finnes en rekke dokumenter og ressurser for den som ønsker å lære mer om DHP og hvordan dette best kan gjøres til et nyttig verktøy for forskere og høyere grads studenter. Her er noen tips til videre lesing:

CESSDA Training Team (2020): [CESSDA Data Management Expert Guide, Chapter 1: 'Plan'](#)

Digital Curation Centre: [Data Management Plans](#)

Science Europe: [Research Data Management](#)

Yeomans, J., van den Berk, M.; Schoots, F. & Hettne, K (2020). [Tips and tricks for writing a Data Management Plan. Leiden University](#)

8. Hjelp

Det sentrale forskningsdatateamet ved UiT (UB, ITA og SEFU) kan kontaktes uansett hvilke spørsmål man måtte ha når det gjelder datahåndteringsplaner.

Teamet kan også bidra med støtte i forbindelse med konkrete opplæringsopplegg arrangert på enhetene.

For henvendelser, send en epost til researchdata@hjelp.uit.no.